

Päivittäistavarakaupan hankinnan eettiset normit

Eettisten arvojen ja yhteiskunnallisen vastuun merkitys on kaupalle tärkeä. Päivittäistavarakauppa ry:n (PTY) jäsenet tunnistavat roolinsa hankintaketjujen vastuullisuuden edistämässä ja panostavat siihen toiminnassaan. Hankinnan eettisten normien noudattaminen on päivittäistavarakaupan yrityksissä tuttua jo pitkältä ajalta.

Tämä kannanotto on päivitys PTY:n lausuntoon Päivittäistavarakaupan hankinnan eettisistä normeista 6.4.2001.

Yhdistyneiden Kansakuntien periaatteet

YK on julkaissut 2011 YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet. Periaatteissa yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia on jaettu peruseriaatteisiin ja toimintaperiaatteisiin. Peruseriaatteiden mukaisesti koko hankintaketjussa kunnioitetaan kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia. Vastuun luonne riippuu yritysten osallisuuden laadusta suhteessa kielteisiin ihmisoikeusvaikutuksiin. Toimintaperiaatteiden mukaisesti yrityksen on kielteisten ihmisoikeusvaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi arvioitava huolellisesti toimintansa haitalliset vaikutukset ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin niitä havaitessaan. Lisäksi yritysten on seurattava suorittamiensa toimien tehokkuutta.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja ulkoasiainministeriön kokoon kutsumassa työryhmässä 2015 sovittiin yhteisestä näkemyksestä periaatteiden toteuttamisesta suomalaisen päivittäistavarakaupan hankintaketjussa.

Business Social Compliance Initiative (BSCI)

BSCI on kansainvälinen kaupan, maahantuojien ja muun liike-elämän käyttämä toimitusketjujen sosiaalisen vastuun valvontamalli. Mallissa on määritelty toimintaperiaatteet, jotka edustavat BSCI:n jäsenten tavoitteita ja vähimmäisvaatimuksia kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien ja työelämää koskevien perusoikeuksien noudattamisessa. Menettelytavat kielteisten ihmisoikeusvaikutusten tunnistamisessa, ehkäisemisessä ja vähentämisessä vastaavat edellä mainittuja, YK:n toimintaperiaatteiden mukaisia menettelytapoja.

PTY:n hankinnan eettiset normit perustuvat BSCI:n toimintaperiaatteisiin:

1. Järjestäytymis- ja neuvotteluoikeus

Työntekijöillä tulee olla oikeus järjestäytyä ammattiliittoihin ja heillä on oltava oikeus neuvotella järjestäytyneesti.

2. Syrjäntäkielto

Työntekijöillä tulee olla oikeus tulla kohdelluksi tasapuolisesti ja kaikenlainen syrjintä on kielletty.

3. Oikeudenmukainen korvaus

Työntekijöillä on oikeus saada työstään oikeudenmukainen korvaus, joka on riittävä turvaamaan kohtuulliset elinolot heille itselleen sekä heidän perheilleen.

4. Kohtuulliset työajat

Työajan tulee olla kansallisen lainsäädännön mukainen eikä se saa ylittää 48 tunnin säännöllistä viikkotyöaika.

5. Työterveys ja -turvallisuus

Työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta tulee huolehtia.

6. Lapsityön kieltö

Työtä ei saa teettää lapsilla, jotka ovat nuorempia kuin laissa määrätty oppivelvollisuuden päättymisikä eli vähintään 15 vuotta.

7. Nuorten työntekijöiden erityinen suojelu

Nuoria työntekijöitä tulee erityisesti suojella työskentelyolosuhteilta, joista on haittaa heidän terveydelleen, turvallisuudelleen, moraalilleen tai kehitykselleen.

8. Epävakaiden työsuhteiden kieltö

Työsuhde perustuu molemminpuoliseen dokumentoituun sopimukseen, jossa noudatetaan maan lakeja, käytäntöjä ja kansainvälisiä sopimuksia.

9. Pakkotyön kieltö

Työn teettäminen ei saa perustua orjuuteen, pakkotyöhön, velkaorjuuteen, riistoon, työvoiman laittomaan kauppaan tai muuhun tahdonvastaiseen työhön.

10. Ympäristönsuojelu

Yritystoiminnan merkittävät ympäristövaikutukset tulee arvioida ja ottaa käyttöön tehokkaat toimintatavat ja menettelyt ympäristövastuun kantamiseksi.

11. Eettinen liiketoiminta

Kaikenlaisesta korruptiosta, kiristyksestä, kavalluksesta tai lahjonnasta tulee pidättäytyä.

Lähteet:

1. ILO:n työelämää koskevat perussopimukset: www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang--en/index.htm
2. Guiding principles on Business and Human rights – Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, 2011, United Nations, Human rights
3. Yhteinen näkemys YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden noudattamisesta päivittäistavarakaupan hankintaketjuissa, 20.8.2015
4. Business Social Compliance Initiative (BSCI) Code of Conduct/, Toimintaperiaatteet, versio 1/2014. www.bsci-intl.org